بازتاب نظریه انشائات طولی در ارتکاز و رفتار عملی فقهاء

شاگرد: اگر دو مسأله باشد؛ یعنی احتمال میدهی که در اجماع، فقها نگاهشان به ادله عرضی بوده و شما با نگاه طولی به یک نتیجه میرسید... .

41:26

استاد: من شک ندارم که تمام فقها، اجماع عملیشان در ادله همین ها است. یعنی ارتکاز همه بشر در این نگاه، یکی است. وقتی میخواهد در کلاس مدون شود و استدلال بیاید این حرفها پیش میآید. در تدوین کلاسیک آن به مشکل برمیخورند و بهخوبی نمیتوانید آن را پیاده کنید. همین پنج شنبه از کتاب «تجربه ریاضیات» گفتم. گفتم ایشان میگوید همه ریاضیدانها، وقتی کار ریاضی میکنند، افلاطونی عمل میکنند. اما وقتی سر به سر آنها میگذاری و میگویی بیا جواب بده تا ببینم چه کار کردی، به فرمالیسم عقبنشینی میکنند. یعنی میگویند اینها برای ذهن ما است. یعنی همه ریاضیدانها، عملاً افلاطونی عمل میکنند، اما چون کلاس منقح نیست، وقتی تدوین کلاسی را از آنها بخواهید، دستشان بسته است. در اینجا هم همینطور است. تمام فقها در استظهاراتشان، ارتکازات عموم خدادای را اعمال میکنند. و همین ها هست. بله، وقتی به کلاس آمدیم و خواستند استدلال کنند، تخصیص و تشریع و ... میشود. این خیلی متفاوت است با اینکه بگویی اجماع فقها بر این است که عرضی دیدهاند. فقها عرضی ندیده اند.

شاگرد: انشاء طولی ثمره خاصی دارد که با نگاه عرضی مشهور تفاوت داشته باشد؟ یعنی مشهور به یک چیزی رسیده باشند و اما حضرت عالی با این نگاه طولی به چیز دیگری رسیده باشید؟

استاد: این چیزی که من عرض میکنم را به وفور در کلمات دیگران میبینید. فقط عنوان اصولی ای فقهی برای آن نزده اند. بعداً میتوانند عنوان بخورد. یعنی اینطور نیست که من یک چیزی را عرض کنم که الآن اسم آن را میبرم. بلکه به وفور در کلمات هست. ان شالله مقالهای بشود که تمام عبارات علماء - از صدر تا حال- بیان روشنی در انشائات طولی دارند.

آن جلسه یادتان هست که از مرحوم آقای برودجردی آوردم؟ در صلات مسافر بود. در این مطلبی که عرض کردم صریح بود. یعنی ادله طوری است که ذهن فقها را ناخودآگاه به این استظهارات میبرد. اما اینکه در تدوین کلاس، اسمی از آن ببرند و اصطلاح شده باشد و در کلاس اصول به دانشآموز اصول گفته باشند، اینطور نیست. این باید پیشرفت کند. لذا من این را عرض نمیکنم. ادعای من این است که عرف عقلاء و فرمایشات علماء آن را تأیید میکنند.

بازبینی #1
ایجاد شده 2 مه 2026 10:20:41 توسط ... .
به روزرسانی شده 2 مه 2026 10:21:26 توسط ... .